

OM ØEN DER GENTAGER SIG SELV PÅ FASTLANDET

HVORDAN CUBANSKE OG CUBANSK-AMERIKANSKE TIDSBILLEDER TEGNER GRÆNSER

■ SJAMME VAN DE VOORT

Titlen på denne artikel er inspireret af den cubansk-amerikanske forfatter Antonio Benítez-Rojos analyse af caribisk kultur, hvori han hævder, at øhavets fælles historie udtrykker sig gennem en fælles forestillingsverden, hvor øerne gentager sig på forskellige tider og steder igennem mekanismer, der blev dem pålagt gennem koloniale overherredømme.¹ Benítez-Rojos tese bygger på en analyse af litteratur, musikalske traditioner og religion på tværs af det caribiske område. I Cuba blev forståelsen af historiens gentagende, cirkulære bevægelser forstærket af de uafhængighedsbevægelser, der aldrig formåede at opnå den suverænitæt, der var bygget ind i deres nationalistiske etos. Historikeren Louis A. Pérez jr. har på baggrund af sine undersøgelser af den cubanske historieskrivning studeret formationen af ideen om en selvstændig cubansk nation i 1800-tallet gennem netop denne dynamik. Han konkluderer at “Contained within the proposition of the [1959] revolution as liberation was a claim as irresistible as it was irreversible: the presumption of continuity with the nineteenth-century wars for independence”.² I en tidligere artikel om de første årtiers historiografi efter 1959 undersøger Pérez, hvordan denne tilgang til historie udmøntede sig, specielt i den historiografi der blev promoveret af den nye regering: “A radical Cuban future required a radical Cuban past. However radical or universal the vision of the future, Havana remained unequivocal in its insistence that the ideological trajectory of the [1959] Revolution had its origins wholly in the Cuban past”.³

Denne artikel vil gennem en analyse af en række interviews, som jeg foretog med eksilcubanere i Miami i 2018 sammenholdt med kilder udgivet af den cubanske regering udforske, hvordan man kan tilnærme sig både cubanske fremstillinger og forestillinger af tid på empirisk vis, og hvilke resultater dette giver for optegnelsen af grænser i en diasporisk nation.

Den fortidsforestilling, som Pérez refererer til, varierer alt efter hvilken kontekst historiebrugen fandt sted i, men i grove træk er der tale om repræsentatio-

1 Benítez-Rojo: *La isla que se repite*, 116.

2 Pérez: *The Structure of Cuban History*, 214.

3 Pérez: ‘In the Service of the Revolution’, 86.

nen af modstanden mod de to stormagter, der havde domineret cubansk historie. Modstanden mod den spanske kolonimagt i 1800-tallet har tre primære brændpunkter i Ti-Årskrigen (1868-1878),⁴ den såkaldte 'Lille-Bitte Krig' (1879-1880)⁵ samt den endelige uafhængighedskrig (1895-1898).⁶ Det spanske kolonierredømme blev umiddelbart efterfulgt af en periode med dybdegående indblanding fra USA i cubansk politik, fra den amerikanske besættelse af Cuba (1899-1901) til den efterfølgende periode, hvor den amerikanske regering vedtog det såkaldte 'Platt-amendment' (1901-1933), der, ud over at give USA adgang til havnen i Guantánamo, hævdede retten til amerikansk intervention, hvis den politiske udvikling i Cuba gik imod USAs interesser. Udover at være vedtaget gennem den amerikanske kongres blev tilføjelsen, under tvang fra den amerikanske besættelsesmagt, tilføjet den første uafhængige cubanske forfatning. Dette førte til en situation, hvor cubanske politiske partier kunne fremprovokere amerikanske interventioner, når deres stilling ift. oppositionen blev svækket (1906-1909, 1912, 1917-1922).⁷ Desuden blev også historiske figurer af mere mytisk karakter brugt som model for fremstillinger af gentagende uafhængighedskampe mod indblanding fra stormagter. Meget sigende blev øllen 'Hatuey', Bacardí-familiens primære produkt i 1920'erne før de overtog rom-markedet, navngivet efter en mytisk leder af indfødte cubanere, der modsatte sig den spanske kolonimagt i det tidlige 1500-tal.⁸

Umiddelbart kan denne forståelse af Cubas fortid forklares med henvisning til nationalismeteorien, som man kender den fra andre historiske sammenhænge. Altså et forestillet fællesskab baseret på de træk, der opridses i traditionen omkring Benedict Anderssons *Imagined Communities*. Derudover er Cuba trods alt en ø med havet som en klar grænse for dets territorium. Denne forklaring falder dog fra hinanden ved et nærmere kig på fremvæksten af cubansk nationalisme i lyset af uafhængighedsbevægelserne i den sidste halvdel af 1800-tallet, der tog afstand til Spanien med inspiration fra det USA, hvor størstedelen af lederne i uafhængighedsbevægelserne var i eksil. Den mest hædrede leder af uafhængighedsbevægelsen, der førte til uafhængighedskrigen 1895-1898, José Martí, levede blandt den cubanske diaspora fra 1880 til 1894.⁹

Udover at USA var udgangspunkt for uafhængighedsbevægelser og springbræt for fortalere for en specifik form for cubansk nationalitet, fra Félix Varela i 1820'erne til José Martí i 1890'erne og senere Fidel Castro i 1950'erne, skal man huske, at Cuba er placeret centralt mellem det Caribiske Hav og Atlanterhavet. Som den såkaldte 'Nøgle til den Nye Verden' var Cuba et transitpunkt med ad-

4 Gott: *Cuba*, 71-81.

5 'La Guerra Chiquita', jf. Pérez: *Cuba*, 108-109.

6 Pérez: *Cuba: Between Reform and Revolution*, 118-138.

7 Ibid, 138-144, 169, 171.

8 Gjelten: *Bacardi*, 117.

9 Olson and Olson: *Cuban Americans*, 20-27.

gang til markeder på andre caribiske øer samt det Syd- og Nordamerikanske fastland fra 1500-tallets spanske sølvflåder og frem til i dag. I midten af 1800-tallet var det altså hurtigere at tage båden fra Havana til Florida end at rejse over land til Santiago de Cuba. Daglige nyheder fra USA kom til Havana over telegrafene, og færgeafgange gik til New York, Philadelphia, Baltimore, New Orleans og Key West. Den cubanske økonomi har altid været primært præget af eksport, og det nordamerikanske marked var både umætteligt og meget tæt på. Cubanere bosatte sig i Nordamerika og blev velintegrerede i alle sociale lag.¹⁰ Cubanske forretningsfolk flyttede i stor stil deres virksomheder til USA, hvor de grundlagde fabrikker i hele Florida, og cubanske arbejdere flyttede med i titusindvis. Denne tidlige cubanske tilstedeværelse betød, at Florida siden blev et mål for flygtninge fra uafhængighedskrigen.¹¹

I 1896 lykkedes det en gruppe nordamerikanere at få anerkendt den togstation, som de havde bosat sig omkring, som en by ved navn Miami, og blandt de 700-800 indbyggere var en lille gruppe cubanere. Den ikke-cubanske overklasse besluttede sig for at italesætte Miami som en særligt cubansk by for at lokke rige og innovative cubanere til. Allerede før Miami havde en nævneværdig cubansk befolkning, blev byen altså tænkt som et cubansk rum. I løbet af de næste årtier tog byen form med ét øje på Havana. Gader fik cubanske navne, bygninger skulle se 'spanske' ud, og byggematerialer blev hentet i Cuba, hvor havanesere tjente penge på at sende teglsten fra deres huse til Miami.¹²

Snarere end at tænke på Cuba som en enkel afgrænset ø bør man forestille sig en ø(gruppe) med tætte forbindelser til USA og det caribiske øhav, der bl.a. kan spores i de kulturelle udtryk der voksede frem på baggrund af denne udveksling. Roden til musikken og dansen til den cubanske salsa udvikledes f.eks i New York blandt cubanske og puertoricanske migranter i 1960'erne. De mest populære sportsgrene, baseball og boksning, blev introduceret gennem de amerikanske besættelser af landet i de første årtier af 1900-tallet. Sidst, men ikke mindst, var cubanske kulturelle udtryk i USA så udbredt, at de havde en indflydelse på den gensidige forståelse af de to landes nationale identitet. Ideen om et Cuba, der på mange punkter lignede USA og samtidigt var det underlegent på grund af dets afro-cubanske befolkning, blev lejret dybt i både den cubanske og nordamerikanske bevidsthed.¹³

I overgangen fra 1800-tallet til 1900-tallet var der altså to modstridende kræfter på spil. På den ene side udviklede cubanske og nordamerikanske nationalismer sig som gensidigt forstærkende ideologier gennem udveksling af mennesker, forretning og ideologi mellem de to unge lande. På den anden side ud-

10 Pérez: *On Becoming*, 24-30.

11 Pérez: *Cuba: Between Reform and Revolution*, 84-85, 100.

12 Sicius: 'The Miami-Havana Connection', 5-27.

13 Pérez: *Cuba in the American Imagination*, 20-23, 52-53, 62.

viklede disse nationalismer et fokus på nationalstaten, hvor politisk magt satte grænser for bevægelse af både ideer og folk. Ideen om et uafhængigt Cuba vandt indpas i den samme dynamik, der fremmede opfordringer til USAs neo-koloniale interventionisme. Det er sigende, at ét af paradokserne i José Martí's forfatterskab er ideen om en suveræn cubansk nation på lige linje med advarslen mod mulige sammenstød mellem USA og Cuba som nationalstater.¹⁴

NATIONEN I TID OG RUM

I dannelsen af den cubanske nationalitetsforståelse spillede nationens tid altså en rolle på linje med nationens rum. I sin semi-autobiografiske afhandling om cubansk-amerikanske nationalitetsforståelser efter 1959 skrev María de los Angeles Torres, at erindring i det cubansk-amerikanske fællesskab skal forstås som en militariseret zone, hvor man manøvrerer et minefelt, der afgør på hvilken side af grænsen, man befinder sig:

Politics permeates the search for this history. Memory in a sense is a militarized zone. Topics perceived to affect the country's national security are always difficult to navigate. Cuba's "communities abroad" are a topic of national security concern because they are a result of emigration that has been likened to treason.¹⁵

Rejser på tværs af Cubas grænser i tid og sted gik i tiden efter 1959 på tværs af en grænse der har kostet tusinder mennesker livet som en Berlinmur af 145 km vand bevogtet af nådesløse havstrømme og hajer.¹⁶ For at forstå denne sammenhæng mellem forståelser af tid og sted i den cubanske nationalitetstanke, er det nødvendigt at tænke i både tid og rum. Forholdet mellem fortid, nutid og fremtid bliver af Kayser Nielsen analyseret på baggrund af ideen om historiske narrativer som linjer på et stykke papir. Fremstillingen af fortiden som god, nutiden dårlig og fremtiden værre danner en nedadgående linje og dermed en forfaldstrope. Fremstillingen af fortiden som en guldalder, vi har mistet, men som vi kan vende tilbage til i fremtiden, danner en linje der ligner bogstavet 'U' og dermed en U-trope. Fremstillingen af en gentagelse af fortiden danner en cirkulær linje, osv.¹⁷ Disse troper giver navne til subjektive tidsforståelser men inkorporerer ikke det rumlige aspekt. I en forståelse af en cubansk nationalitet, der på grund af dens udvikling på tværs af Floridastrædet til stadighed forhandles i både tid og rum, bliver det nødvendigt at kunne forstå disse samtidigt. Denne artikel arbejder ud fra geografen og rum-teoretikeren Gunnar Olssons forståelse af den menneske-

14 Olson and Olson: *Cuban Americans*, 27.

15 Torres: *In the Land of Mirrors*, 10.

16 Antallet af cubanere, der omkom til havs på vej til USA, er ukendt men skønnes at være mange tusinde: Campisi: *Escape to Miami*, 43. For gruppevækkende beskrivelser af hjangreb under flugtforsøg fra Cuba til Florida, se siderne: 44, 48, 131, 145-147.

17 Kayser Nielsen: *Historiens Forvandlinger*, 53-61.

lige forestillingsevne som evnen til at hidkalde det ikke-tilstedeværende, eller, som han formulerer det:

Immanuel Kant was right on: "Imagination is the faculty of representing an object even without its presence in intuition... The faculty of imagination is, so far, a faculty of determining our sensibility a priori, so that the synthesis of the intuitions... must be the transcendental synthesis of the faculty of imagination". Herein, then, lies the hidden condition of all knowledge, the only force strong enough to invade the utterly unknown.¹⁸

Den menneskelige forestillingsevne, som Olsson her udlægger i sin henvisning til Kant, optegnes altså i både tid og rum samtidigt. Forståelsen af fortiden som god, nutiden dårlig, fremtiden værre tegner den samme trope som forståelsen af et fjernt sted som godt, stedet, hvor vi befinder os, som dårligt og et tredje sted som værre. Hermed bliver Kayser-Nielsens troper altså en forståelsesramme for forståelser af tid såvel som rum og for hvordan historieskrivning er så magtfuldt et værktøj til at trække grænser.

FRA REVISION TIL KANONISERING

På baggrund af Pérez' tidlige arbejde på området har Nicola Miller skrevet om den bølge af revisionisme, der dominerede cubansk historieskrivning fra begyndelsen af 1900-tallet til 1940'erne i opposition til hvad Pérez kaldte "...the imperial manifestations of North American historiography".¹⁹ Katherine Quinn har endvidere konkluderet, at de primære argumenter i den revisionistiske bølge centrerer sig om en forståelse af den cubanske nation i en gentagende kamp for selvrealisering som suveræn nation.²⁰ Miller går videre til at argumentere, at Fidel Castros tale til sin rettergang for angrebet på Moncada-barakkerne i 1953 – alment kendt for den afsluttende erklæring: "Historien vil frikende mig" – blev fundamentet for det nye regimes *raison d'être*: "The centrality of 'History Will Absolve Me' to the revolutionary struggle meant that history, rather than constitutionalism or ideology, was the key legitimating force behind the Cuban revolution".²¹ Quinn og Pérez har påpeget, at cubansk historiografi efter 1959 radikaliseredes til fordel for de mest marxistiske historikere inden for denne bølge, der placerede den cubanske nations fødsel ved begyndelsen af de første anti-koloniale oprør i 1868 og dets uundgåelige kulmination i Fidel Castros sejr i 1959.²²

18 Olsson: *Abysmal*, 109.

19 Miller: 'The Absolution of History', 147-162; Pérez: 'In the Service of the Revolution', 79-89.

20 Quinn: 'Cuban Historiography', 380-388.

21 Miller: 'The Absolution of History', 147-148.

22 Quinn: 'Cuban Historiography', 380-388; Pérez: 'In the Service of the Revolution', 79-89.

Denne historiske tankegang blev kanoniseret i det cubanske skolesystem. Justo Chávez og Gustavo Deler, forskere ved Havanas Pædagogiske Universitet Enrique José Varona, har karakteriseret perioden fra 1962 til 1975 som en transition mod et mere socialistisk system under stadigt større centralstyre af undervisning. I april 1971 fastsatte den Nationale Kongres for Uddannelse og Kultur universelle mål for uddannelsessystemet og etablerede Centret for Udvikling af Uddannelse (Centro de Desarrollo Educacional), der udarbejdede ændringsforslag i samarbejde med sovjetiske og østtyske specialister og henviste implementeringen af politikken til det sovjetisk støttede Center for Uddannelsesudvikling (Centro de Desarrollo Educativo).²³ Om end der var en del samarbejde mellem Cuba og Sovjetunionen, og Cuba i høj grad var afhængig af sidstnævntes økonomiske støtte, skal det ikke forstås som, at Cuba var stormagten underlagt på det kulturpolitiske plan.²⁴ Den cubanske regering gik tværtimod langt for at understrege sin uafhængighed ift. dens allierede.²⁵ Dette kan være årsagen til, at man hos mine eksilcubanske interviewees ikke finder spor af en cirkulær tidsforståelse – det ville jo ellers være nærliggende at gentage tropen om udenlandske stormagter, der hindrer indfrielsen af cubansk selvstændighed men nu med Sovjetunionen i rollen som imperialistisk magt.

Pérez har konkluderet, at det materiale, der blev publiceret af disse centre gennem det cubanske uddannelsesministerium (MINED), strukturerede historien "...within a self-explanatory teleological framework, given to an understanding of the past as a process culminating on January 1, 1959". Pérez fortsætter sit argument gennem en analyse af de læreplaner, som MINED producerede til alle lærere i Cuba, og konkluderer: "The rationale of the revolution had become inseparable from the moral of the past, for this was a process so very much conceived within the historical logic of national formation".²⁶ Tidsfremstillingen i disse dokumenter er altså ikke alene indflydelsesrig i sig selv, idet de som undervisningsmateriale fremsætter troper, der skal anses som normative af hele befolkningen, men idet de kan forstås som udtryk for den cubanske regerings brug af historien i bredere forstand.

Tidsfremstillingen i disse dokumenter er fuldstændig ensartet.²⁷ Historien før 1959 er fremstillet som abstrakte strukturer med fire faste elementer: de onde, de gode og ofrene som de centrale aktører – og så løsningen. De onde aktører har sjældent navne og er derimod forvist til svagt definerede strukturer af kapitali-

23 Chávez Rodríguez and Deler Ferrera: *Antología*, 3-5; Chávez Rodríguez: 'A educação em Cuba entre 1959 e 2010', 48; Gott: *Cuba*, 188-189; Lutjens: 'Educational Policy in Socialist Cuba'.

24 Story: *When the Soviets Came to Stay*, 138-139.

25 Gleijeses: 'Moscow's Proxy?', 103; Gleijeses: *Conflicting Missions*, 173-174; Leogrande and Kornbluh: *Backchannel to Cuba*, 145-148.

26 Pérez: *The Structure of Cuban History*, 255-261.

27 Rodríguez: *Historia de Cuba*; Díaz: *Historia de Cuba*.

stisk og imperialistisk udbytning.²⁸ De gode aktører har på den anden side ofte navne, deres handlinger udløses af de onde strukturer, og manualerne forlanger specifikt, at eleverne værdsætter dem som helte. Eksemplerne er mange og spænder fra én af de første fortalere for en specifik cubansk nationalitet, Félix Varela, via helten fra uafhængighedskrigen José Martí til grundlæggeren af kommunistpartiet, Julio Antonio Mella.²⁹ Den moralske lære af disse heltes gentagende kampe mod eksterne kræfter for at opretholde Cubas grænser i både politisk og kulturel betydning, og dermed militariseringen af erindring i nationalistisk forstand, står i diametral modsætning til en forestilling af det caribiske øhav som et tæt sammenflettet væv, hvor cubanere inden 1959 kunne bevæge sig frit i tid og rum.

Oftene i dokumenternes fremstilling af historien er enten indfødte cubanere, afrikanske slaver eller 'det cubanske folk'.³⁰ Der er dog en stor forskel på den agens, der tilskrives disse kategorier: indfødte cubanere er reduceret til næsten samme status som det land, spanierne tager kontrol over.³¹ Spørgsmålet omkring slaveriet er kun nævnt i sammenhæng med økonomisk udbytning af Cuba, og slaverne selv nævnes sjældent.³² 'Det cubanske folk' er derimod tildelt den ypperste offerrolle, idet 'amerikansk imperialism' i materialets fremstilling begår eksplicitte overgreb mod denne kategori.³³ Formationen af troper er tydelig: Verdenshistorien beskrives som domineret af en stadigt fremadskridende og undertrykkende kapitalistisk imperialism, der truer den cubanske nation, der er henvist til en gentagelse af historien. Når det cubanske folk rammes af de onde strukturer, rejser en helt sig for at bekæmpe det, og det cubanske folk er moralskt forpligtet til at følge.

Denne morale er utvetydig i manualerne til historielærerne, som det fremgår af "Programmet For Historie", hvor det understreges, at der er tale om "et statsdokument der skal overholdes obligatorisk af historielærerne".³⁴ Formålet med historieundervisning bliver forklaret som "at bidrage til dannelsen af en 'moralisk' og 'revolutionær' personlighed",³⁵ og om undervisningen hedder det, at den skal sikre "Træning af studerende i forståelse af marxistisk-leninisme", "Udvikling af interesse i retning af hjemlandets historie og verdenshistorie, mod det socio-politiske liv og forståelsen af værdien af historisk viden og målsætningerne for studiet af historie", "kommunistisk moralsk uddannelse", og "uddannelse af studerende i troskab mod: kommunistpartiets sag, kommunismens idealer, deres

28 Miranda: *Plan de Estudios*, 5-7, 13-15, 22-25; Rodríguez: *Historia de Cuba*; Díaz: *Historia de Cuba*; [Ingen registreret forfatter]: *Programa de Historia*, 3-9, 59-86.

29 Miranda: *Plan de Estudios*, 12, 25, 33.

30 Ibid., 5, 25.

31 Ibid., 5, 6.

32 Ibid., 13.

33 Ibid., 25.

34 [Ingen registreret forfatter]: *Programa de Historia*, 3.

35 Ibid., 10-11.

forberedelse til kamp for dens realisering”.³⁶ Man kan roligt konstatere, at Ranke’s læresætninger værdsættes væsentligt mindre end det pædagogiske element i en tidsfremstilling, der eksplicit tjener det cubanske kommunistpartis ideologiske rammer og dermed muligheden for at kunne aktivere historien i politisk øjemed.

STATENS OPERATIONALISERING AF TIDSREJSER I EN ”FARENS STUND”

Brugen af historie i kommunistpartiets organ *Granma*³⁷ er godt eksempel på, hvordan den cubanske regering operationaliserede denne tidsfremstilling i historiske troper, når staten befandt sig i, hvad Walter Benjamin kaldte ”en farens stund”: “To articulate the past historically does not mean to recognize it ‘the way it really was’ (Ranke). It means to seize hold of a memory as it flashes up at a moment of danger”.³⁸ Alle medier har siden det nuværende kommunistpartis grundlæggelse i 1965 været direkte underlagt centralkomiteens afdeling for ideologi, og som partiets talerør har *Granma* (som det i krisetider ikke var usædvanligt, at Fidel Castro selv tog rollen som redaktør for)³⁹ med få undtagelser sat den redaktionelle linje for alle andre publikationer.⁴⁰

En stadigt tilbagevendende ‘farens stund’ i mine interviews med cubanere i Miami i februar 2018 var den såkaldte Mariel-krise i 1980. Historikerne William Leogrande og Peter Kornbluh har beskrevet tiden i Cuba umiddelbart op til krisen som præget af en tilstand af almen utilfredshed med landets mangel på forbrugsvarer, karrieremuligheder og kulturelle tilbud som følge af, at cubansk-amerikanere i 1979 havde fået lov til at besøge familiemedlemmer. Derudover havde en række uheldige hændelser (fejlslagne høster, svineinfluenza mm.) presset den cubanske økonomi. Dette gjorde det for cubanere klart, at man i USA havde en væsentligt højere levestandard. Den 1. april 1980 kørte en bus fuld af cubanere igennem den peruvianske ambassades port for at søge asyl. Ligesom de fleste latinamerikanske lande gav Peru på deres ambassader ikke asyl til cubanere, der stod pænt i kø, men de gav paradoksalt nok asyl, hvis adgang til ambassaderne var opnået gennem voldelige midler. Som modsvar besluttede den cubanske regering at fjerne ambassadens bevogtning. Tanken var, at asylansøgere ville fylde ambassaden, og den peruvianske regering lære en lektie. I løbet af 72 timer fyldtes ambassadens grund med cirka 10.000 asylansøgere. I et forsøg på at redde ansigt, erklærede den cubanske regering den 21. april at man ville lade private cubansk-amerikanske skibe sejle til stranden ved byen Mariel, ca. 50 km vest for

36 Ibid., 21, 22, 23, 24, 25.

37 For yderligere undersøgelse af operationalisering af historien i *Granma*, se: García Santamaría: ‘La Construcción Histórica’.

38 Benjamin: ‘Theses’, 255.

39 García Santamaría: *The Historical Articulation*, 48-51

40 Samme, 106-107. For et overblik over det cubanske medielandskab, se Muñoz Kiel and Nápoles Rodríguez: ‘De explosiones sociales, culturales, comunicativas’, 215.

Havana, for at hente alle dem, der ville forlade Cuba.⁴¹ Dette resulterede i en massiv udvandring, der varede til september 1980. 124.779 cubanere meldte deres ankomst i Florida til de amerikanske myndigheder.⁴²

I løbet af denne periode kan man finde to gensidigt forstærkende fremstillinger af historisk tid i *Granma*. For det første ser man en gentagelse af de strukturer, der afdækkes i analysen foroven: 'Det cubanske folk' bliver eksplicit forherliget som et folk i evig uafhængighedskamp mod imperialistiske kræfter, som regeringen, der blev indsat efter 1959, brød med i en revolutionær brudstroe.⁴³ Sideløbende finder man en anden aktør, der har mistet sin ret til at være en del af nationen. Da den første fremstilling bygger på den cubanske regerings revolutionære brud på den cirkulære trope af gentagne kampe for uafhængighed og krænkelse af cubansk suverænitet, bliver ønsket om at forlade Cuba ligestillet med støtte til amerikanske interventionisme. Dem, der samlede sig i den peruvianske ambassade, og senere de, der forlod landet gennem Mariel, blev ikke blot præsenteret som politiske modstandere af regeringen, men eksplicit som ikke-cubanske, ikke-menneskelige og ahistoriske væsner.⁴⁴ Denne pointe bliver yderligere understreget af kernebegrebet i den revolutionære brudstroe: angrebet i Svinebugten i april 1961.

I Cuba henviser man til det amerikansk organiserede angreb i Svinebugten, navnet på den strand, hvor flest eksilcubanere gik i land: Playa Girón. Omend det bliver nævnt i *Granma* fra tid til anden, specielt i forbindelse med jubilæer, er brugen af tropen under Mariel-krisen meget markant. Billeder af statsorganiserede demonstrationer viser skilte med slogans såsom: "Cuba er klar til gentage det brag, som Girón var"⁴⁵ gidseltagningskrisen i den amerikanske ambassade i Iran bliver beskrevet med en forsideartikel under titlen: "En Yankee-katastrofe i Iran bliver sammenlignet med Girón",⁴⁶ en side med billeder fra én af massedemonstrationerne bærer titlen: "Endnu en sejr, ligesom ved Girón", og billedteksten på samme side lyder: "Hvis der var en Girón i april, kan der også være Girón'er i hvilken som helst anden måned i løbet af året".⁴⁷ Denne brug af Girón er specielt stærkt repræsenteret når der skal skabes et billede af et cubansk folk, der står sammen omkring en særlig cubansk revolutionær brudtrope Den 23. april har *Granma* dedikeret midteropslaget til de slogans, som var at finde på skilte, der blev båret til en massedemonstration den 19. april. Det skal siges, at skiltemaling til massedemonstrationer hører til de opgaver, som kommunistpartiets lo-

41 Leogrande and Kornbluh: *Back Channel to Cuba*, 214-219.

42 Skopp: 'Race and Place', 454.

43 *Granma* 20.4.1980, 1-3; *Granma* 23.04.1980, 2-8; *Granma* 24.04.1980, 3; *Granma* 25.04.1980, 5, 8; *Granma* 26.04.1980, 5; *Granma* 27.04.1980, 7.

44 *Granma* 10.05.1980, 4.

45 *Granma* 24.04.1980, 3.

46 *Granma* 26.04.1980, 1.

47 *Granma* 21.04.1980), 5; *Granma* 22.04.1980, 8.

kale organisationsenhed, Komiteerne til Forsvar for Revolutionen, tager sig af. Ud af de ca. 300 slogans nævner 29 Girón direkte.⁴⁸ I løbet af måneden bliver komiteerne endvidere instrueret, gennem *Granma*, i hvordan de skal forberede sig til gøre første maj-paraden "...et andet kæmpestort Girón mod imperialismen, også i maj".⁴⁹

Fremstillingen af tid i *Granma* fordeler sig altså i to troper i denne periode: For det første en cirkulær trope, der beskriver gentagne kampe mod eksterne magter, der forsøger at underkaste sig Cuba. Denne trope har til formål at samle 'det cubanske folk' i kampen mod en trussel fra USA. For det andet en revolutionær brudstrobe, der med sloganet 'Girón' bemægtiger sig en erindring i farens stund for at kalde 'det cubanske folk' til modstand mod alle dem, der falder udenfor tropernes tidsforståelse.

I eksemplerne foroven giver den cubanske regering altså befolkningen to forskrifter til at navigere i tid og rum. Den ene bliver fremsat i uddannelsesmateriale og i brugen af historie i *Granma* til at forene befolkningen bag kommunistpartiet. Her bliver der først og fremmest lagt vægt på at udstyre cubanerne med en grundlæggende historiebevidsthed, der kan operationaliseres i en farens stund. I *Granmas* brug af historie under Mariel-krisen, går man det næste skridt og aktiverer denne trope ved at kalde den Girón. Magten, der gennemsyrrer denne trope, er tydelig: cubanere vender sig mod naboer, der falder udenfor den cubanske nation, historie og tid.

HVORDAN 'A-HISTORISKE' CUBANERE MANØVREREDE GRÆNSERNE I REGERINGENS TIDSFREMSTILLING

Med analysen af den cubanske regerings fremstilling af tid og sted i undervisningsmateriale samt i medieringen i *Granma* under Mariel-krisen, er det dog endnu ikke muligt at drage konklusioner om den rolle, som regeringens fremstilling af tid og sted spiller mellem Cuba og dets diaspora. I februar 2018 tog jeg derfor til Miami for at interviewe cubanere, der var emigreret fra Cuba til Miami mellem ca. 1980 og 1994 – årene for henholdsvis Mariel-krisen og bådflygtningekrisen, som har udgjort to af de største udvandring fra Cuba. Mit mål var at interviewe folk, der havde boet i Cuba i de formative år af deres liv, og derfor på én eller anden måde havde været under indflydelse af materialet, som jeg har analyseret ovenfor, men som dog også havde levet en betydelig del af deres liv i Miamis cubanske fællesskab. Denne udvælgelse gav mig mulighed for både at spørge ind til tiden i Cuba, og dermed kortlægge erindringer på tværs af den tidslige dimension, men også at lade indflydelsen af den rumlige dimension spille en rolle i de subjektive fortællinger. Jeg fandt mine interviewees gennem den såkaldte snebolds-metode. En lokal bekendt pegede mig i retningen af de første interviewees,

48 *Granma* 23.04.1980, 8.

49 *Ibid.*, 2-3.

som efterfølgende pegede mig i retningen af yderligere potentielle interviewees, og således rullede snebolden. Dette førte til 10 interviews, to af dem med kvinder, og af de otte interviews med mænd, identificerede tre af dem sig som homoseksuelle enten under eller efter interviewet. I det følgende følger fragmenter fra tre interviews, der understreger tidsforståelserne, der forekommer i dette materiale.

Ét af de mest markante interviews i denne serie, var med Jesús.⁵⁰ Det, han fremstiller som en idyllisk landsbytilværelse, hvor han som ung dreng kunne hente slik på kredit hos købmanden, bliver endevendt i 1959. Hans yndlingsonkel havde været officer i Fulgencio Batistas politistyrke og blev henrettet, da den nye regering trådte til. Hans fars lille butik blev nationaliseret, spejderbevægelsen og den katolske kirkes ungdomsklub lukket pga. kontrarevolutionære aktiviteter.⁵¹ I Jesús' fortælling er dette historiske vendepunkt afgørende:

De indførte et rationeringskort, som man kunne bruge til at købe fødevarer som regeringen specifikt afsatte til én. (...) Og så sagde jeg til mig selv: "Men hvad er det her nu for noget? Det her er ikke det gode som man snakker om i fjernsynet og i den kommunistiske propaganda, der siger, at det er for proletariatet eller for det cubanske folk". Og alligevel så jeg, hvordan de øverste ledere i det kommunistiske system nød gode liv. (...) Kort fortalt, så fører dette til, at jeg ville konspirere imod det kommunistiske system.⁵²

Fra dette vendepunkt tager Jesús' fortælling en dramatisk drejning, og han beretter om hvordan han senere løj om sin alder for at blive en del af de militære styrker, hvor han stjal våben, som han begravede for senere at bruge dem til, med hans egne ord, "At dræbe så mange kommunister som muligt". Jesús fortalte i udpenslede detaljer, hvordan hans plan blev opdaget, og hvordan han endte i en arbejdslejr, for hvad han kalder 'politiske fanger'. Efter at have udstået sin straf lever han et stille liv i en by i udkanten af Havana under hvad han fremstiller som en brutal undertrykkelse af de lokale myndigheder, indtil han i foråret 1980 tager til USA under Mariel-krisen.

Jesús er et ekstremt eksempel blandt mine interviewees, men hans opfattelse af tid, rum og historie er det ikke. Ideen om en nostalgisk og rar fortid med 1959 som et brud efterfulgt af undertrykkelse, som man burde kæmpe imod, indtil man på den ene eller anden måde bliver sat uden for den cubanske nation, er fremherskende, omend i flere varianter. En variation af Jesús' forfaldstroe bliver præsenteret af Alejandro, der modsat Jesús voksede op i en velstående familie.

50 Alle interviewees fik inden interviewet en kort skriftlig forklaring på formålet med min undersøgelse samt underskrev en erklæring om informeret samtykke, hvori de havde mulighed for anonymisering. Disse kan forevises efter forespørgsel.

51 Holbrook: *Catholic Student Movements*, 145-161.

52 Alle interviews i Miami blev foretaget på spansk. Oversættelserne er mine egne.

Hans forældre arbejdede som økonomer for regeringen, og familien rådede over gode sociale kontakter samt fjernsyn og bil – en ulighed som Alejandro blev klar over i foråret 1980, da Mariel-krisen brød ud:

Mariel var et forfærdeligt chok. Man kan sige, at der i Cuba, altså, i min generation er en splittelse mellem et før og efter 1980. Jeg havde venner, der tog af sted, som jeg ikke havde nogen idé om, at de ville tage af sted. Mennesker der, *you know*, den ene dag boede i dit nabolag, fik fordømmelsemøder.⁵³

Efter Alejandro's vendepunkt kom hans teenageår med et andet tema, der gentager sig i andre af mine interviews, nemlig rockmusik på engelsk: "Altså, da jeg voksede op i Cuba, var musik på engelsk forbudt. Man lyttede ikke til rock'n'roll. De kunne smide dig ud af skolen for at have en Beatles-plade".⁵⁴ Helt på linje med andre interviewees lader Alejandro sin fremstilling af den cubanske regerings kulturpolitik flyde over i det håb, der voksede frem efter Gorbatsjovs deklamationer om perestrojka og glasnost. Da det blev klart, at den cubanske regering ikke ville følge Sovjetunionens eksempel, tolkede Alejandro det som en hindring af historiens naturlige gang. Det var denne fornemmelse af ikke at have lov til at bevæge sig i tid, der i sidste ende fik Alejandro til at tage beslutningen om at bevæge sig i rum.

Sammenfletningen af forestillinger om rejser i tid med rejser i rum er et tilbagevendende mønster i mine interviews. Det mest udpenslede eksempel er mit interview med Carlos. På mange måder skilte Carlos sig ud fra mine interviewees og den cubansk-amerikanske befolkning i Miami generelt. Han var den eneste af mine interviewees, der kaldte sig selv socialist. Han præsenterede mig for denne analyse af Mariel-krisen:

På det tidspunkt [1980'erne] var den mest traumatiske [oplevelse] Mariel. (...) De cubanere, der allerede var taget af sted, kom tilbage for første gang. Fordi i den tid kunne du ikke vende tilbage, hvis du var taget af sted. Efter 1978 var der en aftale, der tillod cubanere at vende tilbage for at besøge familie. Det var vigtigt, fordi regeringens propaganda gik ud på, at de cubanere, der var taget af sted, havde det hårdt og så videre. Da cubanerne vendte tilbage kort tid efter 1978, viste det sig at de havde ting. De hav-

53 En praksis hvor folk, ofte skolebørn, naboer og andre bekendte bliver samlet foran et hus, der tilhører en cubaner med intention om at forlade landet. Der bliver råbt politiske slogans, skældsord og til tider bliver der begået voldelige handlinger, der kastes f.eks. med sten, æg og rådne grøntsager.

54 Censuren af europæisk og nordamerikansk musik var ikke direkte men derimod en kombination af autocensur, selvudnævnte beskyttere af cubansk kultur i både politistyrken samt selve befolkningen, og til sidst de tvetydige love imod 'ideologisk diversionisme'. Jf. Castellanos: 'Censure of the Beatles', 143-149; Pacini Hernandez AND Garofalo: 'Between Rock and a Hard Place', 46-52.

de ting! De levede ikke dårligt. (...) I Cuba var der på det tidspunkt ikke så meget. I den tid var distributionssystemet meget strikt. (...) Det vil sige, at alle havde tøj, men at der ikke var afveksling. Og altså selvfølgelig savnede folk moderne tøj. Da de her folk kom, de her cubanere, resulterede det i en, hvordan skal jeg sige det, en ideologisk svækkelse [griner], fordi man så, at det, som man havde fået fortalt, ikke var helt sandt. Og dette førte til utilfredshed. Så stor en utilfredshed var der i Cuba, at det i 1980 resulterer i alt det med Mariel og den peruvianske ambassade og hele udvandringen.

Ud over jeans og disco-musik er det gummisko, som Carlos nævner oftest i fortællingen om sin ungdommelige forståelse af Miami som et sted i fremtiden. Det er svært ikke at tænke på Michael J. Fox' Nike-sko fra filmen *Back to the Future II*, hvor det futuristiske aspekt af det sted, som karakteren befinder sig i sin tidsrejse, på trods af være det samme sted i geografisk rum, bliver understreget af gummisko med automatiske snørebånd, hvilket gør det til et andet sted i tid.⁵⁵ Den moderne genstand bliver forstået som et redskab til tidsmæssig fremgang og ejerskab over det som nøglen til rejser i tid.

Forfaldstropen med dens vendepunkt i en krise med en efterfølgende gentagelsestrophe af historisk stilstand, var dog ikke den eneste meta-fortælling, der guidede mine interviewees gennem tid, rum og historie. Tag f.eks. arkitekten Rafael, der her svarer på et spørgsmål vedrørende sin familie:

Rafael: Min farfar (...) blev født her i USA. I Florida.

Forfatter: Her i Miami, eller i en anden by?

R: Nej nej, ikke i Miami. Nej. Det fandtes praktisk talt ikke dengang. Han blev født i Ocala.

F: Hvor er det?

R: Her i det nordlige Florida. Lidt over Orlando. Her er denne her by, Ocala, og dér var Martí. Du kender godt Martí, José Martí, ikke? Han var meget i Florida. (...) Jeg mener, den cubanske migration til USA er oldgammel, den har ikke noget at gøre med... Dette er en af de nye store migrationsbølger, men forholdet mellem Cuba og USA, siden kolonitiden, siden sølvflåden, (...) den kom fra Havana til San Augustine. San Augustine, altså, fuld af cubanere. Bygget af cubanere, der boede cubanere dér. Fader Varela boede i San Augustine gennem hele sin barndom.

I løbet af vores interview uddyber Rafael hvad denne spredning af hans familie over landegrænser betyder for hans opfattelse af ideen om Cuba i tid og rum. Med argumenter hentet fra sin baggrund som arkitekt trækker han en lang linje fra det tidlige 1800-tal til nutiden i et rum, der strækker sig fra New York, med jern-

⁵⁵ *Back to the Future II*.

banen langs den amerikanske vestkyst, færge fra Key West til Cojimar i Cuba og videre med tog gennem Havana og det cubanske sukkerlandskab. Hvorimod andre interviewees havde svært ved at se sig selv rejse tilbage til Cuba i fremtiden, havde Rafael ingen problemer med dette.

KONKLUSION

No vale el tiempo	[Tiden tæller ikke,]
Pero valen las memorias	[Men erindringerne tæller]
No se cuentan los segundos	[Man (for)tæller ikke sekunder]
Se cuentan historias	[Man (for)tæller historier]

Calle 13, 'Prepárame la Cena'.

At den cubanske regerings bestræbelser på at danne en 'moralsk' og 'revolutionær' personlighed har slået fejl i forhold til cubanere, der drog til Miami, er naturligtvis ikke overraskende. Men faktisk viser nærlæsningen af mine interviews, at der er en tydelig indflydelse fra regimets tids- og rumforståelse hos cubanere i Miami. Kanoniseringen af tidsfremstillinger og forvisning af afvigende tidsforestillinger til en tid og et sted uden for nationen betød, at det eneste rum, som mine interviewees kunne forestille sig at handle i, lå uden for Cuba. Blandt mine interviewees udgør Rafaels kontinuitetstrope en undtagelse med forståelsen af en lang udstrækning af cubansk tid og rum. Flertallet tænker tid og historie inden for de rammer, som regimet har sat, og det er – ligesom i regimets tidsforståelse – brudtroppen, der dominerer, om end i varianter. Jesús' forfaldstrobe, hvor en dejlig fortid brydes i 1959 for at lade den historiske retning gå nedad, er den omvendte version af regeringens fremstilling af det revolutionære brud med en dårlig fortid i hhv. 1959 og 1961. Alejandros forfaldstrobe minder om Jesús', men dog med brudpunktet flyttet fra 1959 til 1980 og med den vigtige krølle, at fremtiden rumligt er flyttet fra Cuba til USA. Til sidst kan man ud fra Carlos' fortælling fornemme, hvordan forestillinger om tid og rum flyder sammen i ønsket om fremgang mod et punkt i tid eller rum, hvor der findes andre politiske forhold, muligheder for personlig fremgang og sejere gummisko. Ved at sammenstille den cubanske regerings foreskrevne fremstilling af tid og sted med subjektets forståelse af denne, bliver det tydeligt, hvordan grænserne i det cubanske øhav tegnes op og udfordres, og hvordan konflikter udspiller sig i flere dimensioner samtidigt.

UPUBLICERET MATERIALE

Interview med Alejandro, Miami, februar 2018.

Interview med Carlos, Miami, februar 2018.

Interview med Jesús, Miami, februar 2018.

Interview med Rafael, Miami, februar 2018.

Interview med Olsson, Gunnar: I samtale med forfatteren, Moniek Driesse og Ingrid Holmberg, Uppsala, 11. april, 2018.

PUBLICERET MATERIALE

- [Ingen registreret forfatter]: *Programa de Historia: Historia Contemporanea, Historia de Cuba – 9no Grado: Grado Transito*, Havana: Dirección de producción de medios para la enseñanza, 1976.
- Anderson, Benedict: *Imagined Communities Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, London & New York: Verso, 2006.
- Benitez-Rojo, Antonio: *La isla que se repite: para una reinterpretación de la cultura caribeña*, Alicante: Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2009.
- Benjamin, Walter: 'Theses on the Philosophy of History'. I Hannah Arendt (red.): *Illuminations*, New York: Schocken Books, 1968, 253-264.
- Campisi, Elizabeth: *Escape to Miami: An Oral History of the Cuban Rafter Crisis*, New York: Oxford University Press, 2016.
- Canton, Neil and Bob Gale: *Back to the Future II*, Universal Pictures: november 22, 1989.
- Castellanos, Ernesto Juan: 'Censure of the Beatles: Myth or Reality?'. I Ernesto Juan Castellanos (red.): *Los Beatles en Cuba: Un viaje mágico y misterioso*, Havana: Ediciones Unión, 1998, 143-149.
- Chávez Rodríguez, Justo Alberto: 'A educação em Cuba entre 1959 e 2010', *Estudos Avançados* 25 (72), 2011, 45-54.
- Chávez Rodríguez, Justo Alberto & Gustavo Deler Ferrera: *Antología del pensamiento educacional de la revolución cubana*, Havana: MINED, 2012.
- Díaz, Conrado: *Historia de Cuba – programa-guía – quinto año – carrera profesoral de historia*, Havana: Editorial Pueblo y Educación, 1976.
- García Santamaría, Sara: *The Historical Articulation of 'the People' in Revolutionary Cuba. Media Discourses of Unity in Times of National Debate (1990-2012)*, University of Sheffield [ph.d.-af-handling], 2017, <http://etheses.whiterose.ac.uk/18999/>.
- García Santamaría, Sara: 'La Construcción Histórica del Pueblo Cubano en el Discurso Mediático Oficial'. I Martín Oller Alonso, Dasniel Olivera Pérez og Abel Somohano Fernández (red.): *Cuadernos Artesanos de Comunicación / 151: En Cuba, periodismo es más (+): Transposición, redundancia y dinamismo profesional*, La Laguna (Tenerife): Sociedad Latina de Comunicación Social, 2019, 107-137.
- Gjelten, Tom: *Bacardi and the Long Fight for Cuba*, New York: Penguin Books, 2008.
- Glejises, Piero: *Conflicting Missions: Havana, Washington, and Africa, 1959-1976*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2002.
- Glejises, Piero: 'Moscow's Proxy? Cuba and Africa 1975-1988', *Journal of Cold War Studies*, ' 8 (4), fall 2006, 98-146.
- Gott, Richard: *Cuba: A New History*, New Haven & London: Yale University Press, 2004.
- Holbrook, Joseph: *Catholic Student Movements in Latin America: Cuba and Brazil, 1920s to 1960s*, Miami, [ph.d.-af-handling], forsvaret ved Florida International University, 17. oktober, 2013, <https://digitalcommons.fiu.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=2145&context=etd>. DOI 10.25148/etd.F113121206.
- Kayser Nielsen, Niels: *Historiens Forvandlinger: Historiebrug fra monumenter til oplevelsesøkonomi*, Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2010.
- Leogrande, William and Peter Kornbluh: *Back Channel to Cuba: The Hidden History of Negotiations Between Washington and Havana*, Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2015.
- Lutjens, Sheryl: 'Educational Policy in Socialist Cuba: the Lessons of Forty Years of Reform'. I Espina Prieto, Mayra Paula m.fl. (red.): *Cuba: construyendo futuro*, Barcelona: El Viejo Topo: Fundación de Investigaciones Marxistas, 2000, 5-14.
- Miller, Nicola: 'The Absolution of History: Uses of the Past in Castro's Cuba', *Journal of Contemporary History* 38 (1), 2003, 147-162.
- Miranda, Edilio Torres: *Plan de Estudios Dirigidos para la formación de profesores de secundaria básica en ejercicio – Programa, objetivos y guías de estudio de historia de Cuba – Historia de Cuba, IV año*, Havana: MINED, 1973.
- Muñoz Kiel, Rosa & Elena Nápoles Rodríguez: 'De explosiones sociales, culturales, comunicati-

- vas. Apuntes sobre el impacto de la Revolución en el Sistema Comunicativo Cubano (1959-1961)'. I Rayza Portal & Janny Amaya (red.): *Comunicación y sociedad cubana. Selección de lecturas*, Havana, Editorial Félix Varela, 2005, 203-240.
- Olson, James S. & Judith E. Olson: *Cuban Americans: From Trauma to Triumph*, New York: Twayne Publishers, 1995.
- Olsson, Gunnar: *Abysmal: A Critique of Cartographic Reason*, Chicago: The University of Chicago Press, 2007.
- Pacini Hernandez, Deborah & Reebee Garofalo: 'Between Rock and a Hard Place: Negotiating Rock in Revolutionary Cuba, 1960-1980'. I Deborah Pacini Hernandez, Hector D. Fernández l'Hoeste and Eric Zolov (red.): *Rockin' Las Americas: The Global Politics of Rock in Latin/o America*, Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 2004, 43-67.
- Pérez jr., Louis A: 'In the Service of the Revolution: Two Decades of Cuban Historiography – 1959-1979', *Hispanic American Historical Review* 60 (1), 1980, 79-89.
- Pérez jr., Louis A: *Cuba in the American Imagination: Metaphor and the Imperial Ethos*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2008.
- Pérez jr., Louis A: *Cuba: Between Reform and Revolution*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2011.
- Pérez jr. Louis A: *The Structure of Cuban History: Meanings and Purpose of the Past*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2013.
- Quinn, Katherine: 'Cuban Historiography in the 1960s: Revisionist, Revolutionaries and the National Past', *Bulletin of Latin American Research* 26 (3), 2007, 378-398.
- Rodriguez, Caridad: *Historia de Cuba – programa-guía – cuarto año – carrera profesoral de historia*, Havana: Editorial Pueblo y Educación, 1975.
- Sicius, Francis: 'The Miami-Havana Connection: The First Seventy-Five Years', *Tequesta: The Journal of The Historical Association of Southern Florida* (no. LVIII), 1998, 5-27.
- Skopp, Emily J: 'Race and Place in the Adaptation of Mariel Exiles', *International Migration Review* 35 (2), 2001, 449-471.
- Story, Isabel: *When the Soviets Came to Stay: the Soviet Influence on Cuban Cultural Institutions, 1961 to 1987* [ph.d.-afhandling], University of Nottingham, 2017, <http://eprints.nottingham.ac.uk/46468/>.
- Torres, Maria de los Angeles: *In the Land of Mirrors: Cuban Exile Politics in the United States*, Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1999.

SJAMME VAN DE VOORT

PH.D.-STUDERENDE

CENTRE FOR RESEARCH ON CUBA

UNIVERSITY OF NOTTINGHAM

SJAMMEVANDEVOORT@GMAIL.COM

ABSTRACT (UK)

About the Island That Repeats Itself on the Mainland. How Cuban and Cuban-American Perceptions of Time Draw Borders

The borders between Cubans in Cuba and the Cuban community in Miami are not only drawn by the 90 miles of water in the Florida Straits but also by the use of narratives of the nation's history across time and space. In order to understand where and how this demarcation takes place, this article compares historical tropes that emerge from a series of oral history interviews with Cuban-Americans, conducted in Miami (February 2018) with sources published by the Cuban government: teaching material, which promoted understandings of time and

space that underpinned the government's ideology in a formative time in the interviewees' life in Cuba, as well as the use of history in Cuba's principal mass media, the Communist Party's newspaper *Granma*, during the so-called Mariel crisis of 1980, when 125.000 Cuban sailed to Florida over just a few months, and the regime tried to mobilize special understandings of time to draw the boundaries between Cubans and Cuban-Americans. By comparing the Cuban government's prescribed understanding of time and place with subjective understandings, it becomes clear how the boundaries are drawn in the Cuban archipelago, how they are challenged and how conflicts unfold in several dimensions simultaneously.